Seppo Villa
OTT, kauppaoikeuden professori
Helsingin yliopistossa

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt minua lausumaan Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien (EU) 2013/34, 2004/109 ja 2006/43 sekä asetuksen (EU) 537/2014muuttamisesta siltä osin kuin on kyse yritysten kestävyysraportoinnista (KOM(2021) 189 lopullinen, ”**Direktiiviehdotus**”) (Valtioneuvoston U-kirjelmä U 29/2021 vp) (”**U-kirjelmä**”).

Lausun kunnioittavasti seuraavaa.

1 Mistä asiassa on kysymys?

Komissio antoi 21 päivänä huhtikuuta 2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien (EU) 2013/34[1], 2004/109[2] ja 2006/43[3] sekä asetuksen (EU) 537/2014[4] muuttamisesta siltä osin kuin on kyse yritysten kestävyysraportoinnista.

Direktiiviehdotuksella tarkistetaan ja vahvistetaan muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamista koskevassa direktiivissä käyttöön otettuja nykyisiä sääntöjä. Tarkoituksena on ottaa käyttöön säännöt, joilla yritysten ***kestävyysraportointi saatetaan vähitellen samaan asemaan taloudellisen raportoinnin kanssa.*** Direktiivillä EU:n kestävyysraportointia koskevat vaatimukset ulotetaan koskemaan kaikkia suuria yrityksiä ja pörssiyhtiöitä. Direktiiviehdotuksen mukaiset raportointivelvoitteen koskisivat arviolta 600 – 800 suomaista yritystä, jotka ovat *kooltaan suuria tai sellaisia pk-yrityksiä*, joiden liikkeeseen laskemat osakkeet tai velkakirjat ovat kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinapaikalla Suomessa tai muualla EU:ssa.

Direktiiviehdotuksella pyritään varmistamaan yleisesti, että yritykset toimittavat kestävyydestä sijoittajien ja muiden sidosryhmien tarvitsemia luotettavia ja vertailukelpoisia tietoja. Direktiiviehdotuksen 19 a artiklan 1 kohdan mukaan

> ”Suurten yritysten ja 1 päivästä tammikuuta 2026 alkaen pienten ja keskisuurten yritysten, jotka ovat 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja yrityksiä, on sisällytettävä toimintakertomukseen tiedot, jotka ovat tarpeen, jotta voidaan ymmärtää yrityksen vaikutukset kestävyysseik-

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tietyntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta.
[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi säännellyillä markkinoilla kaupankäynnin kohteeksi otettavien arvopaperien liikkeeseenlaskijoita koskeviin tietoihin liittyvien avoimuusvaatimusten yhdenmukaistamisesta ja direktiivin 2001/34/EY muuttamisesta.
[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta, direktiivien78/660/ETY ja 83/349/ETY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 84/253/ETY kumoamisesta.
[4] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteistä tilintarkastusta koskevista erityisvaatimuksista ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta.

koihin, sekä tiedot, jotka ovat tarpeen sen ymmärtämiseksi, miten kestävyysseikat vaikuttavat yrityksen kehitykseen, tulokseen ja asemaan.”

Direktiiviehdotuksen mukaan yritysten on esimerkiksi raportoitava, miten ilmastonmuutos vaikuttaa niiden liiketoimintaan ja mikä on niiden (yritysten) toiminnan vaikutus ihmisoikeuksiin. Näin varmistetaan, että rahoitusjärjestelmän kautta saadaan jatkuvasti tietoja kestävyydestä ja että yrityksiä voidaan pitää vastuullisina sen suhteen, mitä vaikutuksia niiden toiminnalla on ihmisiin ja ympäristöön.

Direktiiviehdotuksen 19 b artiklan 1 kohdan mukaan Komissio antaa delegoituja säädöksiä kestävyysraportointistandardien käyttöön ottamiseksi. Näissä kestävyysraportointistandardeissa on täsmennettävä tiedot, jotka yritysten on ilmoitettava Direktiiviehdotuksen 19 a ja 29 a artiklan mukaisesti, ja tarvittaessa täsmennettävä rakenne, jota noudattaen kyseiset tiedot on raportoitava.

2 Suomen kanta

U-kirjelmän mukaan Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotusta sen keskeisiltä osin. Direktiiviehdotukseen sisältyvät säännökset ovat Suomen kannalta myönteisiä. Ne edistävät pääministeri Sanna Marin hallitusohjelman mukaisia tavoitteita kestävästä kehityksestä. *Suomen kannan mukaan ehdotettu raportointisäännöstö tekee yleisesti kansalaisille sekä työntekijöille ja muille yritysten sidosryhmille läpinäkyväksi EU:n vihreän kehityksen ohjelmaan kuuluvien muiden säädäntöhankkeiden mukaisten toimintavelvoitteiden toteutumisen yrityksissä*.

Valtioneuvosto katsoo, että neuvoteltavaan direktiiviin sisältyvien valtuutussäännösten tulee olla selkeitä ja tarkkarajaisia. Niitä koskevissa neuvotteluissa pyritään vaikuttamaan siihen, että komission delegointiasetuksissa raportoinnin sisältövaatimuksista (eli standardeissa) oikeusvarmuus- ja tarkkarajaisuusperiaatteiden toteutuvat ottaen huomioon, että näillä asetuksilla voidaan lähtökohtaisesti säännellä vain direktiivivaatimusten teknisistä yksityiskohdista.

Suomen kannan mukaan keskeistä on, että direktiivi toteutuu koherenssissa komissiossa valmisteilla olevan yritysvastuuesityksen sekä muiden lainsäädäntöhankkeiden kanssa, jotta kokonaisuus on kansallisesti voimaan saatettavissa järjestäytyneesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden mukaisesti ja yritysten toiminnan kannalta järkevällä, tarpeetonta byrokratiaa välttävällä tavalla, erityisesti huomioiden pk-yritykset suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Edelleen jäsenvaltioiden samoin kuin kansalais- ja työmarkkinajärjestöjen vaikutusmahdollisuudet raportointimenettelyn kehittämiseen tulee varmentaa, sekä punnita sitä, olisiko kestävyystavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi perusteltua tukeutua kansainvälisiin raportointimalleihin EU:n oman kehitystyön sijasta samalla tavalla kuin kansainvälinen raportointimalli on EU:ssa omaksuttu tilinpäätösinformaation osalta. Neuvotteluissa on myös varmistettava ehdotetun voimaantuloaikataulun realistisuus ottaen huomioon komission vasta myöhemmin laadittavissa ja julkistettavissa raportointistandardeissa edellytettävien tietojen keräämisen ja hallinnoinnin toteuttamiseksi tarvittavien järjestelyjen aika- ja resurssitarpeet yrityksissä. Lisäksi, mitä tulee kestävyystietojen julkisen saatavilla pidon aikatauluun, on huomiota kiinnitettävä siihen, että tällä hetkellä tilinpäätöstietojen toimittamisvelvoite EU:n keskitettyyn tiedotevarastojärjestelmään koskee vain pörssiyhtiöitä.

3 Johtopäätökset

Kestävyysraportointi edellyttää julkistamaan olennaisia tietoja niin sijoittajilla kuin muille sidosryhmille. Kestävyystietojen tulee ehdotuksen mukaan olla tulevaisuuteen suuntautuvia. Ehdotetussa kestävyysraportoinnissa ei säädetä käsitykseni mukaan riittävän tarkkarajaisesti julkistettavien kestävyystietojen täsmällisyydestä. Tämä voi johtaa annettavan tiedon harhaanjohtavuuteen. Vaadittavan raportoinnin täsmällisyyteen tulisi kiinnittää jatkoneuvotteluissa. Tämä parantauisi myös eri yritysten raportoinnin vertailtavuutta, josta on hyötyä niin sijoittajille kuin muille sidosryhmille. On selvää, että ehdotettu kestävyysraportointi lisää yritysten hallinnoinnin (Corporate Governance) määrää ja yritysten (arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden) transaktiokustannuksia, koska julkistettavan informaation määrä kasvaa. Tässäkin mielessä on tärkeää, että raportointivaatimukset olisivat mahdollisen selkeät.

Mielenkiitoista ja jossain määrin uuttakin on se, että kestävyysraportoinnin tavoitteena on täyttää ei ainoastaan osakkeenomistajien ja sijoittajien, vaan myös muiden ajateltavissa olevien sidosryhmien tiedonsaantitarpeita. Tämä herättää kysymään, onko kestävyysraportoinnilla tarkoitus muuttaa päämies-agentti -teorian osakkeenomistajakeskeistä rakennetta jossain määrin sidosryhmäajattekun suuntaan taikka yritysten toiminnan tarkoituksen fokusointia. Näin ei käsitykseni mukaan kuitenkaan ole. Valistuneet ja vastuulliset yritykset ottavat jo nyt liikestrategiassaan huomioon markkinoiden ja asiakkaiden vastuullisuuteen kohdistamat odotukset ja hyödyntävät asetelmaa voitontuottamisessaan jopa niin, että vastuullisesti toimivat yritykset ovat kyenneet nostamaan vastuullisella liikestrategiallaan toimintansa kannattavuutta. Tässä mielessä kestävyysraportointi ei ole millään tavalla ristiriidassa osakkeenomistajakeskeisen yritysnäkemyksen taikka osakeyhtiön toiminnan tarkoituksen kanssa.

Yhden U-kirjelmässä esitettyyn Suomen kantaan seuraavilla lisäyksillä: neuvotteluissa olisi hyvä korostaa sitä, että tulevat raportointistandardit olisivat mahdollisemman selviä, erityisesti jos raportointivelvollisuus tulee koskemaan laajemmin PK-yhtiöitä. Lisäksi suosin tukeutumista kansainvälisiin raportointimalleihin, koska tällöin rajat ylittävä vertailtavuus paranee.

Helsingissä, 7. päivänä syyskuuta 2021

Seppo Villa
OTT, Kauppaoikeuden professori
Helsingin yliopistossa